

udbringe det mest mulige af Ejendommen; det vil derfor være af største Betydning for den i Forvejen i økonomisk Henseende meget slet stillede Allinge-Sandvig Kommune, om man under en eller anden Form, for Eksempel ved Bortforpagtning, vil kunne træffe Foranstaltning til Stenbrud-Virksomhedens Opretholdelse“. Jeg skønner deraf, at det ogsaa er Ministerens Opfattelse, at Stenbrudet ikke kan nedlægges, men at Værkets Drift skal opretholdes, og opretholdes i sit nuværende Omfang. Ministeren taler om en eventuel Bortforpagtning; jeg røber vel ikke nogen Statshemmelighed ved at sige, at Ministeren allerede for længe siden har modtaget et Tilbud, hvorefter ikke blot den Sum, som Staten skal udrede ved Erhvervelsen, men hele Købesummen kan forrentes med 4 pCt., saaledes at der aldeles ikke er Tale om, at Staten her indlader sig paa en Forretning af tvivlsom Karakter. Tilbudet gælder for en meget lang Aarrække. Jeg vil dog straks tilføje, at jeg ikke vil anbefale Ministeren glat væk at modtage dette Tilbud; men tværtimod henstille, at han nøje overvejer Statens Forpligtelser, inden det Selskab, der har givet Tilbudet, faar dette accepteret. Det er ikke blot de paagældende Arbejderes Ve og Vel, der i høj Grad er afhængig af Statens Forhold til Hammerværket; ogsaa Allinge-Sandvig Kommune er stærkt interesseret i, hvorledes Hammerværkets Forhold bliver ordnet.

Ved Finanslovsforslagets første Behandling fremsatte jeg Ønsket om, at Staten vilde træde hjælpende til overfor denne i høj Grad vanskeligt stillede Kommune. Jeg fremførte Kommunalbestyrelsens Ønske om, at Staten vilde medvirke til, at Kommunens Havn blev forbedret, men den højtærede Trafikminister stillede sig absolut tvivlende overfor Havnespørgsmaalet. Han udtalte i øvrigt, at der maatte gøres noget for Allinge-Sandvig Kommune, men mente, at det maatte gøres af Indenrigsministeren. Den højtærede Indenrigsminister udtalte sig ogsaa om Sagen, og han stillede sig i sin Tale meget velvilligt overfor Tanken om at hjælpe Allinge-Sandvig. Ministeren gjorde stærkt gældende, at det var nødvendigt at komme den til Hjælp, men det hjælper jo ikke den fattige, at man ynker ham, at man siger, man gerne vil hjælpe ham, hvis man ikke lader Hjælpen følge efter, og endnu har jeg ikke øjnet nogen Mulighed for, at der kan blive ydet Allinge-Sandvig nogen direkte Hjælp. Jeg har ogsaa Forstaaelsen af, at det er

overordentlig vanskeligt for Lovgivningsmagten at yde direkte Tilskud til en Kommune, selv om den har en saa høj Skatteprocent, som Allinge-Sandvig Kommune har, nemlig ca. 18. Men Kommunalbestyrelsen der har heller ikke bedt om Statsstøtte, den har kun bedt om Hjælp til at forbedre sin Havn, saaledes som mange andre Kommuner før har faaet det. Jeg gør ligesom tidligere opmærksom paa, at Allinge-Sandvig har et Billighedskrav paa Hjælp, idet Staten for nogle Aar siden eftergav en hel Mængde Kommuner meget betydelige Statslaan. En anden bornholmsk Havn, Nekso, fik da eftergivet mellem 2—300,000 Kr., taget den ikke i nogen Henseende kunde siges at være nødlidende, og dens Havn ikke heller. Allinge-Sandvig Kommune, der ogsaa havde et Statslaan, fik derimod ikke en eneste Øre eftergivet.

Den højtærede Minister gør selv i sin Indstilling om Købet af Hammeren opmærksom paa, at Nedlæggelsen af Hammerværket vil betyde Kommunens delvise Ruin, og det har han Ret i. Det vil føre til, at ca. $\frac{1}{4}$ af Beboerne vil blive nødsaget til at fraflytte Kommunen, og den Forstyrrelse, det vil forvolde Næringslivet, vil saa at sige betyde Kommunens Ruin. Men lige saa sikkert som det er, at Kommunen ikke vil kunne overleve en Nedlæggelse af Hammerværket, lige saa sikkert er det, at Værket Tid efter anden har skaffet Kommunen en Mængde sociale Udgifter, som den ellers vilde have været foruden. Under Hensyn hertil vil jeg henstille til den højtærede Minister at tage under Overvejelse, om der ikke var en Mulighed for, at Staten nu, da den er Ejer af Hammerværket, under en eller anden Form kan træde hjælpende til. Deraf vil der ikke følge Konsekvenser, der senere kan skabe Vanskeligheder for Statsmagten. Tværtimod, der foreligger endogsaa Fortilfælde, hvor baade det offentlige og private Institutioner har gjort noget saadant. Sukkerfabrikken paa Lolland har saaledes for mange Aar siden oprettet en Fabriksskole, jeg tror i Holeby, for Arbejdernes Børn, for at der ikke skulde paabyrdes Kommunen alt for store Udgifter til Skolevæsenet. Og ved Raadvad er noget lignende Tilfældet; Fabrikken har opretholdt en Skole, og den støtter den vistnok den Dag i Dag. Endvidere findes der paa Finansloven en Bevilling paa 37,000 Kr. til den Classenske Legatskole, der, saa vidt jeg ved, udelukkende ydes, fordi der